

Concepció Barbero
Pilar Galve
Eva Muñoz

Què és la classe petita? Estratègies i recursos d'aula

La classe petita és l'aspecte pràctic del projecte Escolta'm, en el qual l'escolta activa per part del mestre o de la mestra és una peça fonamental. Les eines, les estratègies i els materials per establir un vincle de confiança amb l'alumnat varien segons les edats. La gestió i l'organització dels agrupaments per assistir a l'aula petita són molt flexibles, però intencionats. El canvi de rol en la comunicació entre mestre i alumne de les sessions del projecte genera noves mirades, vincles de respecte, confiança i reconeixement.

Paraules clau: escolta activa, flexibilitat, agrupaments, estratègies, materials, tutoria personalitzada

Quan vàrem iniciar el projecte *Escolta'm*, sovint, els nens i les nenes d'educació infantil que hi participaven utilitzaven la frase «Anem a la classe petita», quan es referien a les sessions de tutoria personalitzada. Així és com va néixer aquest nom tan senzill que defineix la posada en pràctica del projecte.

Sabem que els vincles de confiança i de respecte que establím amb el nostre alumnat són bàsics per crear un bon clima a l'aula ordinària i, en conseqüència, afavorir els aprenentatges. En els darrers anys, moltes teories, que ja s'han explicat abans, ho demostren. De fet «la classe petita» ens ha donat l'espai físic i temporal per escoltar l'alumnat sense la pressió dels altres aprenentatges escolars. Fa uns quants anys, això ho fèiem a l'hora del pati d'una manera molt informal, però el ritme vertiginós actual ens fa aprofitar aquest temps per resoldre tasques urgents (comandes de material, concertació

de sortides, etc.), i és així com aquesta estona escolar ha quedat reduïda a la vigilància i a la cura de genolls pelats, a banda que el temps d'esbarjo tampoc no garanteix l'atenció personal que es mereixen tots els nens i nenes. És cert que també tenim l'hora de tutoria amb tot el grup, però els temes personals sovint hi queden arraconats a favor de les qüestions col·lectives.

Ara, amb aquest espai, en el qual podem mantenir un contacte proper i personal amb els infants un cop a la setmana en grups molt reduïts de dos o tres alumnes, o també individualment, podem donar el suport i l'atenció que sempre hem volgut oferir. La classe petita ha de ser un espai tan aco-

Imatge 1. Sessió d'*Escolta'm* amb nens i nenes de P-5 de l'Escola La Jota de Badia del Vallès

CONCEPCIÓ BARBERO

MONOGRÀFIC

Projecte «Escolta'm». Una experiència de tutoria personalitzada

ACCIÓ TUTORIAL / GENERAL

lidor i agradable com sigui possible, on les criatures s'hi sentin a gust. Una taula i cadires, uns coixins, unes joguines, contes, fotos o plantes poden ajudar a crear-hi un ambient càlid.

Què fem i com ho fem?

A la classe petita, el José, de cinc anys, força introvertit i callat a l'aula ordinària, va dir: «Aquí venim a parlar de les nostres coses», per respondre la Naiara, inquieta i xerraire, que preguntava: «Avui, a què juguem?». El José va expressar amb senzillesa i claredat què fem a les sessions: els infants parlen de «les seves coses» i els mestres i les mestres els escoltem. Fem el que s'anomena una *escolta activa*, que està molt ben definida en els caràcters que formen aquest verb en l'ideograma xinès: oïda, ulls, tota la meva atenció i cor.

Quan les criatures són petites, sovint necessitem materials per estimular la conversa, i per això utilitzem contes, jocs, fotos, titelles, etc., que ens faciliten l'intercanvi verbal. A mesura que es van fent grans, ja no ens cal tant de suport per enraonar, encara que l'ús de material ens pot ser útil en algun moment per «trencar el gel» en les primeres sessions o per tractar algun tema concret. Les eines comunicatives per potenciar les capacitats i els recursos de l'alumnat van variant segons les edats.

Aquestes són algunes fonts, estratègies, recursos i materials que ens han estat útils:

- El llibre de Faber i Mazlish (1997), *Cómo hablar para que sus hijos les escuchen y cómo escuchar para que sus hijos le ha-*

blen, i el llibre de Delfos (2009), *¿Me estás escuchando?: Como conversar con niños entre los 4 y los 12 años.*

- Alguns docents utilitzem frases amb ganxo per començar la sessió. Si l'ensenyant diu: «Ahir vaig anar al cine i em vaig avorrir molt», els alumnes s'engresquen a parlar del seu temps lliure, expliquen què els agrada fer i amb qui comparteixen aquest temps. En el cas que la mestra digui que ha portat la seva filla al dentista, potser parlaran del que senten ells quan van al metge, de les malalties. De fet, el que ens interessa és que els infants parlin del que vulguin, perquè el més important de la sessió és el fet relacional de la comunicació, i no tant el contingut del que es diu. Podem afirmar que la sessió comença, fins i tot, abans d'arribar a l'espai on la realitzarem. El temps que dediquem per desplaçar-nos fins al lloc és molt valuós: podem començar a escoltar i observar el gest, l'ànim, l'actitud, etc.
- Quan els nens i les nenes són petits, una caseta de la família, catàlegs, revistes de joguines, de cotxes, del supermercat, com també làmines i fotos d'escenes familiars ens poden ser molt útils.
- Quan els infants són més grans, poden decidir el tema sobre el qual volen parlar i amb quins companys i companyes els agradaria compartir-lo.

A la classe petita fem el que s'anomena una *escolta activa*, que està molt ben definida en els caràcters que formen aquest verb en l'ideograma xinès: oïda, ulls, tota la meva atenció i cor

El paper del tutor o la tutora: la peça clau

El rol de l'ensenyant a la classe petita és molt diferent del de l'aula ordinària. A la classe petita, l'escolar parla i la persona docent hi participa, quan, generalment, és a l'inrevés: nosaltres parlem i les criatures hi participen. Això que sembla un joc de paraules en realitat és un joc de mirades. El canvi de posició ens dona una nova perspectiva des de la qual podem veure qualitats i realitats que desconèixiem del nostre alumnat, això, a l'hora de mantenir les entrevistes amb les famílies, ens ajuda a comprendre situacions diverses i ens fa més propers. Aquesta altra postura en la interacció entre l'ensenyant i l'escolar fa que a aquest li arribi el missatge: «Tu m'importes» i, en conseqüència, se senti reconegut, confirmat, valorat i acceptat.

Aquest canvi de rol en la comunicació entre ensenyant i escolar costa una mica quan es comença, ja que les persones adultes estem tan habituades a comunicar-nos des de l'altra postura, que podem arribar a sentir-nos incòmodes en aquesta nova situació. De fet, que el tutor o la tutora tingui un sentiment de «pèrdua de papers» és molt comú, però, de mica en mica, va aprenent a situar-se en el nou rol.

La gestió de la classe petita és molt flexible i els tutors i les tutores l'anem adaptant a les necessitats que es van detectant. Quan encara no coneixem els alumnes, els agrupaments per assistir a les sessions són més aleatoris (per tau-

**El canvi de posició ens
dóna una nova perspectiva
des de la qual podem
veure qualitats i realitats
que desconèixiem del
nostre alumnat**

les, per ordre alfabètic, etc.), però un cop ens hem familiaritzat amb el grup, comencem a triar-los nosaltres. Una eina útil per anar coneixent el grup pot ser el sociograma.

Convé dir que si un infant no hi vol assistir, se li respecta la decisió.

Alguns tipus d'agrupament són els següents:

- Per afavorir la conversa, reunim els que tenen dificultats, interessos o temes comuns.
- A fi de buscar la cohesió del grup, ajuntem els infants que no es relacionen entre si, els de caràcters oposats, els líders i els exclosos, els de sexe diferent, etc.
- Individualment, quan l'escolar ho sol·licita, quan cal reforçar el vincle amb la tutora o el tutor o quan cal fer un acompanyament per tractar una qüestió personal (separacions, morts o pèrdues, malalties, naixement de germans, etc.).
- Reunim els protagonistes d'un conflicte puntual que cal solucionar.

Hem d'aclarir que, a la classe petita, quan hi tractem conflictes per solucionar, en cap moment la tutora o el tutor renya o sanciona. Aquest espai s'utilitza per intercedir en les diferències i buscar sortides no violentes als enfrontaments.

Els tipus d'agrupament poden ser tan variats i diferents com les necessitats que van sorgint en la vida diària de l'escola, per això no hi ha una recepta única a l'hora de definir les sessions ni de tractar-les. Els tutors i les tutores

anem utilitzant els ingredients segons la marxa del curs, però sempre ho fem amb la reflexió prèvia de com podem ajuntar els infants. Aquesta gestió tan delicada, flexible i subtil és facilitada per l'assessorament i la formació que anem rebent. L'èxit del projecte depèn en bona part de la xarxa de suport que rep.

Una eina indispensable per gestionar la classe petita són els registres que fem de les sessions. Tenim uns models de registre i cada centre els adapta a les seves necessitats. Aquests registres o llibretes de camp ens ajuden a reflexionar posteriorment, i així podem anar ajustant la presa de decisions de la nostra intervenció educativa.

La manera de recollir la informació de la sessió ha de ser còmoda i útil per al tutor o la tutora. Les anotacions convé fer-les un cop s'ha acabat la sessió, però de forma molt immediata, per tal que hi puguem reflectir amb claredat la impressió que hem tingut i les emocions que hem sentit.

- Quan un tema és comú en molts alumnes, el podem tractar a l'aula ordinària. També pot ser a l'inrevés, ja que els considerem dos espais intercomunicats.
- Si un agrupament no ens ha funcionat, podem no repetir-lo o, per contra, si el resultat ha estat molt satisfactori, podem decidir tornar-lo a fer igual.

Els registres o les llibretes de camp ens ajuden a reflexionar posteriorment, i així podem anar ajustant la presa de decisions de la nostra intervenció educativa

A la classe petita, quan hi tractem conflictes per solucionar, en cap moment la tutora o el tutor renya o sanciona. Aquest espai s'utilitza per intercedir en les diferències i buscar sortides no violentes als enfrontaments

- Si detectem factors de risc en algun escolar, som curiosos amb la informació rebuda, ja que es tracta d'un espai propici per fer-hi confidències. Cal guardar el dret a la intimitat de l'escolar i seguir un protocol d'actuació establert pel centre educatiu en aquests casos. En algunes escoles, quan la tutora o el tutor detecta un factor de risc preocupant, expressa per escrit el fet a l'equip directiu i aquest decideix si porta aquesta informació a la comissió social o a l'estament que cregui oportú. Aquest punt s'aborda en profunditat més endavant, quan parlem del treball en xarxa. Allà podrem aclarir alguns dubtes i quina postura hem de mantenir, ja que en cap moment el mestre o la mestra ha de fer funcions que no li pertoquin. A la classe petita, els tutors i les tutores no burxem buscant informacions concretes, ni tampoc no fem psicoteràpia. Aquest no és el nostre paper.

Nosaltres acompanyem el procés de creixement personal i social de l'infant, i hem de fer que noti que ens importa i que pot confiar en nosaltres.

En definitiva, que no se senti sol i sàpiga que té una mà on es pot agafar i que l'ajudarà a avançar pel camí que ha de recórrer.

HEM PARLAT DE:

- Acció tutorial.
 - Orientació i tutoria.
-

Referències bibliogràfiques

DELFO, M. (2009): *¿Me estás escuchando?: Cómo conversar con niños entre los 4 y los 12 años*. Madrid. Pirámide.

FABER, A.; MAZLISH, E. (1997): *Cómo hablar para que sus hijos le escuchen y cómo escuchar para que sus hijos le hablen*. Barcelona. Medici.

SERRANO, S. (2003): *El regalo de la comunicació*. Barcelona. Ara Llibres.

**Concepció Barbero
Pilar Galve**

Escola La Jota. Badia del Vallès (Barcelona)

cbarbero@xtec.cat

pgalve@xtec.cat

Eva Muñoz

EAP de Badia. Badia del Vallès (Barcelona)

emunoz25@xtec.cat

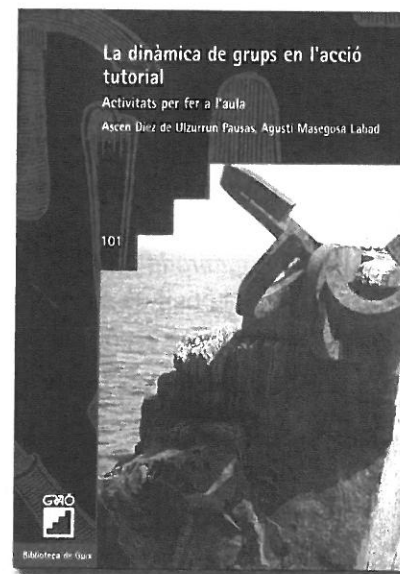
Aquest article fou sol·licitat per GUIX: ELEMENTS D'ACCIÓ EDUCATIVA el mes de setembre de 2009 i acceptat el mes de novembre de 2009 per ser-hi publicat.

La dinàmica de grups en l'acció tutorial

Activitats per fer a l'aula

ASCEN DíEZ DE ULZURRUN, AGUSTÍ MASEGOSA

Els docents han d'estar atents a les propostes del seu alumnat i a les relacions que s'estableixen entre les membres del grup-classe. L'experiència ens mostra que, quan els alumnes es troben a gust en el grup, se senten acoïllits, compresos i estimats pels companys i pels educadors, aquest milloren en el procés d'aprenentatge i en la construcció dels coneixements.

120 PÀGS. 14,80 €

C/ Hurtado, 29
08022 Barcelona

Fax: 933 524 337 Tel.: 934 080 464
www.grao.com graoeditorial@grao.com